

Mededelingen betreffende Nederlandse Lepidoptera

door

G. HELMERS Jr.

In 1959 en 1960 ontving ik van de heren B. VAN AARTSEN, K. J. HUISMAN en C. H. TER LAAG een groot aantal in die jaren gevangen Lepidoptera, hoofdzakelijk Pyraliden en Tortriciden. Het materiaal van de heer HUISMAN kwam van Melissant en Ouddorp (Goeree, Prov. Z. Holland), dat van de heer TER LAAG voor het grootste deel uit het Gooi. Van de heer VAN AARTSEN ontving ik vlinders uit een groot aantal over het gehele land verspreide plaatsen. Ofschoon alles nog niet bewerkt is (het aantal ligt tussen de 2000 en 3000 exemplaren) zijn de resultaten toch al van dien aard, dat enkele nieuwe, alsmede een aantal nog weinig in ons land gevangen soorten gepubliceerd kunnen worden. De genoemde heren wil ik ook nog vanaf deze plaats danken voor de buitengewone wijze waarop zij mij terwille zijn geweest.

PYRALIDAE

Pediasia salinella (Tutt). Twee exemplaren te Melissant, resp. op 14.VI.1960 en 4.VII.1960 (HUISMAN). Onze zeldzaamste vertegenwoordiger van de inheemse Crambidae. Komt in de ons omringende landen hoofdzakelijk in de kustgebieden voor (zoutminnend).

Homoeosoma sinuella (Fabr.). Hoewel de meeste van onze *Homoeosoma*-soorten hun voornaamste verspreidingsgebied in de duinen hebben, liggen de vindplaatsen van *sinuella* uitsluitend in het duingebied, n.l. Overveen, Noordwijk en Oostvoorne, en de soort is daar nog in slechts enkele stuks gevonden. Een drietal nieuwe vindplaatsen, eveneens in de duinen, kunnen hieraan toegevoegd worden. Heemskerk, 3 exemplaren in 1959 en 1960 (v. AARTSEN, HELMERS), Oostkapelle, 4.VII.1959, 15.VII.1960 en Valkenisse 14.VII.1960 (VAN AARTSEN). In W. en N.W. Europa weinig gevangen. Langs de oostelijke Noordzeekust is Heemskerk tot op heden de noordelijkste vindplaats. Ook nog niet bekend van de Duitse en Deense kust, evenmin van de waddeneilanden dezer landen. In het aan ons land grenzende gedeelte van Duitsland is de noordelijkste vindplaats Bonn. Komt ten noorden van ons pas weer voor in het zuiden van Zweden, op de Oostzee-eilanden Gotland en Öland, en schijnt in Finland weer iets gewoner te zijn. In Engeland plaatselijk gewoon in het zuiden en oosten. In Midden- en Noord-Engeland nog niet gevonden.

Pima boisduvaliella (Gn.). In 1864 werd deze soort door een groot aantal lepidopterologen in de duinen bij Overveen gevangen. Bijna al het Nederlandse materiaal is van deze vindplaats uit dat jaar afkomstig. De verwachting van SNELLEN, dat deze soort waarschijnlijk door het gehele duingebied verbreid zou zijn, is tot op heden nog niet uitgekomen. Pas in 1926 werden er 3 exemplaren in Noordwijk gevangen (Mus. Leiden, TUTEIN leg.). In Oostkapelle werd 1 vlinder op 13.VII.1959 gevangen (v. AARTSEN). De heer KUCHLEIN deelde mij mede, dat hij eveneens te Oostkapelle een drietal vlinders van deze soort had gevangen op 4.VI.1959. BEIRNE (1952 : 92) merkt op, dat de soort op warme, zon-

nige avonden vlak boven de grond tussen de lage planten vliegt. Misschien is dit gedrag er de oorzaak van, dat de soort zo weinig gevonden wordt. Ofschoon BEIRNE niet vermeldt, dat de vlinder op licht komt, was dit wel het geval met de in Oostkapelle gevangen exemplaren. In onze naaste omgeving wordt de soort alleen aan de kust gesignaleerd.

Gymnancyla canella (Hb.). 1 exemplaar op 23.VI.1959 te Gronsveld (v. AARTSEN). Tot nu toe uitsluitend op enkele plaatsen in onze duinen gevangen of gekweekt uit aldaar gevonden rupsen (DOETS). Dit is het eerste exemplaar uit het binnenland.

Alispa angustella (Hb.). 4 gave exemplaren te Heemskerk op 20.VII.1960 (v. AARTSEN). Ofschoon de soort reeds in 1861 door DE JONCHEERE voor het eerst in Nederland gevonden werd (Dordrecht, Mus. Leiden) duurde het tot 1933, voordat het tweede Nederlandse exemplaar in Zandvoort werd gevangen (BENTINCK). Nadien nog slechts een vijftal gekweekt (DOETS) of gevangen.

Nephoptyx albicilla (H.S.). De eerste 2 exemplaren (♀ ♀) voor ons land werden door DOETS (1952 : 23) vermeld uit Zuid-Limburg. In Oostkapelle werden 3 ♂ ♂ gevangen, resp. op 4.VII.1959 (2) en 1 op 20.VII.1960 (v. AARTSEN). Deze exemplaren zijn met behulp van de genitaliën gedetermineerd, aangezien ze de 2 lichte dwarsbanden op de voorvleugels missen, zodat zij uiterlijk zeer sterk afwijken van de typische vorm. PIERCE geeft geen afbeelding van de genitaliën, daar de soort niet in Engeland voorkomt. In verband met het feit, dat deze soort in 1951 voor het eerst in Denemarken gevangen werd, geeft Niels L. WOLFF (1959a) in zijn overzicht een goede tekening van de ♂ en ♀ genitaliën.

Nephoptyx similella (Zk.). 1 exemplaar te Best (N.B.) op 17.V.1960 en 1 op 15.IX.1960 te Otterlo (v. AARTSEN). Nog van slechts enkele plaatsen in ons land bekend. Ook in onze omgeving een zeldzame soort.

Hypsopygia costalis (F.). Van deze bij ons algemeen voorkomende soort heb ik in de afgelopen jaren tientallen exemplaren uit diverse delen van ons land ontvangen. Het blijkt echter, dat *f. rubrociliaris* Stgr., waarvan meestal vermeld wordt „overal onder de soort”, bij ons slechts plaatselijk voorkomt. In vangsten uit Bussum komt een vrij groot percentage van deze vorm voor (TER LAAG), terwijl op andere plaatsen, waar de soort ook gewoon is, geen enkel exemplaar gevonden wordt.

Scoparia basistrigalis Knaggs. Nieuw voor de Nederlandse fauna. 1 exemplaar te Oostkapelle op 15.VII.1960 (v. AARTSEN). Wordt vaak voor *ambigualis* Tr. aangezien, doch door genitaliënonderzoek daarvan vrij eenvoudig te onderscheiden. Een zeer goed artikel over dit genus werd door Niels L. WOLFF (1959b) gepubliceerd, waarin van een aantal soorten prima tekeningen van de genitaliën staan, alsmede een zestal fraaie foto's der imagines. Komt in alle N.W.-Europese landen voor, ofschoon meestal beduidend minder dan *Scoparia ambigualis* Tr.

TOTRICIDAE

Lozotaeniodes formosana (Fröl.). Nieuw voor de Nederlandse fauna. Wel een van de mooiste aanwinsten voor onze „Micro's" van de laatste jaren. In de monografie van OBRAZTSOV (1955 : 221) wordt als verspreiding opgegeven:

Frankrijk, België, Spanje, Corsica,? Engeland en Zuid-Rusland. Uit België zijn echter pas een tweetal exemplaren bekend. In Engeland is de soort voor de eerste maal in 1945 in het N.W. van Surrey gevonden. In zijn artikel geeft PARFITT (1947) enige afbeeldingen van de imagines alsmede van de ♂ genitaliën. Ook in de daarop volgende jaren werd de soort geregeld in Z.O.-Engeland en op het eiland Wight gevangen, doch altijd in enkele exemplaren, totdat er alleen al in 1951 acht stuks in Kent gevangen werden (Hamstreet en Folkestone). Ons Nederlandse materiaal is op het eiland Walcheren gevangen in de jaren 1959 en 1960. Totaal 9 stuks! (VAN AARTSEN).

Valkenisse, 8.VII.1959 en 13.VII.1960 en Oostkapelle, 7. en 13.VII.1959 en 21.VII.1960. Misschien hebben we hier te maken met een (tijdelijke) verschuiving naar het noorden van de noordelijke areaalgrens van deze soort.

Sciaphila branderiana (L.). 3 exemplaren op 17.VI.1959 te Gronsveld (VAN AARTSEN), waarvan 1 exemplaar van de f. *viduana* Hb. Van deze soort zijn nog slechts enkele stuks uit ons land bekend. Komt in alle omliggende landen voor, evenals de volgende soort:

Cacochroea grandaevana (Zell.), welke echter in onze omgeving veel zeldzamer is. 1 mooi gaaf exemplaar werd op 17.VI.1959 te Gronsveld gevangen (VAN AARTSEN).

GELECHIIDAE

Psecadia sexpunctella Hb. Nieuw voor de Nederlandse fauna. 1 exemplaar te Cadier en Keer (Lbg.) op 6.VI.1959 (VAN AARTSEN).

Literatuur

- BEIRNE, B. P., 1952, British Pyralid and Plume Moths.
 DOETS, C., 1952, Nieuwe en zeldzame Microlepidoptera van de St. Pietersberg. *Natuurh. Maandbl.* 41.
 OBRAZTSOV, N. S., 1955, Die Gattungen der Palaearktischen Tortricidae. *Tijdschr. v. Ent.* 98 (3).
 PARFITT, R. W., 1947, *Eulia formosana* Geyer. A species new to the British List. *Entomologist* 80.
 WOLFF, N. L., 1959a, Bemaerkninger om nogle danske Pyralider. *Flora og Fauna* 65 (4): 113—133.
 ———, 1959b, Notes on some Species of the Genus *Scoparia* Hw. (s.str.) *Ent. Medd.* 29 : 179—192.

Summary

A number of Pyralidae, Tortricidae and Gelechiidae are mentioned, which are either rare or local in the Netherlands, or which are new to the Dutch fauna (those which are printed in bold type).

Amsterdam W. 2, van Koetsveldstraat 8hs.